

Kolejny szczyt państw G5 Sahel – fakty i wyzwania

Opracował: Krzysztof Danielewicz, 20.02.2021

W dniach 15-16 lutego 2021 r. w stolicy Czadu w Ndżamenie odbyło się spotkanie liderów grupy G5 Sahel – skupiającej takie państwa, jak Mali, Burkina Faso, Niger, Mauretania i Czad – oraz Francji, której prezydent Emmanuel Macron łączył się z liderami G5 Sahel poprzez wideo, dotyczące omówienia wspólnej walki z grupami zbrojnymi operującymi na Sahelu, a powiązanymi z Al-Kaidą i ISIS. W związku z ciągle pogarszającą się sytuacją bezpieczeństwa szczególnie palącą kwestią jest wypracowanie skuteczniejszej strategii działania¹.

Jednym z niewielu wymiernych efektów szczytu w Czadzie była deklaracja gospodarza spotkania prezydenta Idrissa Déby'ego, który na Twitterze poinformował o zwiększeniu

¹ *Is a new strategy needed to fight armed groups in the Sahel?*, „Al Jazeera”, 15.02.2021, <https://www.aljazeera.com/program/inside-story/2021/2/15/is-new-strategy-needed-to-fight-rebels-in-africas-sahel-region>, 15.02.2021.

zaangażowania swojego kraju w misję na Sahelu poprzez wysłanie dodatkowych 1200 żołnierzy, mających prowadzić działania na styku granic Mali, Burkina Faso i Nigru, a także powołaniu kolejnych żołnierzy malijskich oraz żołnierzy z Mauretanii².

Z kolei prezydent Francji Emmanuel Macron wycofał swoje pierwotne plany redukcji francuskich sił zbrojnych uczestniczących w operacji na Sahelu, która według niego byłaby poważnym błędem. Przyszła taka decyzja zostanie podjęta wspólnie z partnerami z Sahelu oraz państwami zaangażowanymi w rozwiązanie konfliktu w oparciu o realne postępy w sytuacji bezpieczeństwa i przy wzroście zaangażowania innych państw. Dotychczasowy udział kosztował już Francję miliardy euro oraz życie 55 francuskich żołnierzy. W 2020 r. siły Barkhane zostały wzmocnione o dodatkowych 600 i obecnie liczą 5100 żołnierzy. Najbliższe miesiące nie zmienią zaangażowania Francuzów, którzy będą dalej prowadzili operację³.

Wzmocnienie sił francuskich w ostatnim roku wynikało z postanowień wcześniejszego szczytu, który odbył się rok wcześniej we francuskiej miejscowości Pau. Podjęto wtedy szereg istotnych decyzji, dotyczących m.in. utworzenia jednego dowództwa sił francuskich i G5 Sahel oraz wysłania dodatkowych 600 żołnierzy francuskich w rejon Sahelu. Prezydent Francji miał zagrozić wycofaniem swojego kontyngentu w przypadku braku jasnej politycznej deklaracji poparcia ze strony przywódców państw Sahelu. Nowe dowództwo otrzymało nazwę *Coalition for the Sahel* i składa się z sił G5 Sahel oraz francuskich. Do jego zadań miało należeć prowadzenie operacji połączonych, wspólne zbieranie i dzielenie się informacjami rozpoznawczymi oraz szybsza reakcja ze strony sił francuskich w rejonach granic Nigru, Mali i Burkina Faso, gdzie poziom ataków jest najwyższy. W trakcie szczytu w Pau prezydent Macron był sfrustrowany faktem, że pomimo dużego wysiłku siły francuskie wzbudzają niechęć w społeczeństwach Sahelu w związku z brakiem sukcesów⁴.

W szczycie G5 Sahel uczestniczył także egipski wiceminister spraw zagranicznych Hamdi Sanad Loza. Obecność Egiptu ma duże znaczenie dla grupy, ponieważ wspiera budowę zarówno zdolności politycznych, jak i wojskowych państw regionu, jego wojska biorą udział także w misji ONZ MINUSMA. W lutym 2020 r. był również gospodarzem spotkania szefów

² *Chad deploys 1,200 troops to quell Sahel violence*, „Al Jazeera”, 16.02.2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/16/chad-to-send-troops-to-sahel-flashpoint-amid-regional-summit>, 16.02.2021.

³ *France's Macron rules out immediate troop drawdown from Sahel*, „Al Jazeera”, 16.02.2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/16/macron-rules-out-withdrawing-troops-from-sahel-region>, 17.02.2021.

⁴ K. Danielewicz, *Szczyt Francja – G5 Sahel w Pau*, „Security in practice”, 19.01.2021, <https://securityinpractice.eu/szczyt-francja-g5-sahel-w-pau/>, 17.02.2021.

sztabu państwa G5 Sahel. Egipski instytut Al-Azhar wysłał także do państw regionu nauczycieli, którzy zajmują się zwalczaniem ideologii ekstremistycznych wśród młodzieży⁵.

Warto w tym miejscu przyjrzeć się danym z ostatniego roku. Według The Armed Conflict and Location Event Data Project w 2020 r. na terenie Sahelu w wyniku działań zbrojnych śmierć poniosło co najmniej 7000 osób, dodatkowo prawie 2 mln musiało opuścić swoje domy – przy 490 tys. w 2019 r. Pomimo miejscowych sukcesów generalnie sytuacja wcale nie ulega poprawie, co budzi frustrację liderów G5 Sahel. 4 lutego premier Burkina Faso powiedział, że bierze pod uwagę podjęcie rozmów z liderami grup zbrojnych operujących na północy i wschodzie kraju. Podobne rozmowy zainicjował w Mali w 2020 r. jej prezydent Ibrahim Boubacar Keïta (IBK).

Pomimo deklaracji z Pau na temat poprawy efektywności działań sił G5 Sahel w dalszym ciągu nie są one skuteczne na takim poziomie, jak oczekiwano. Również międzynarodowy komponent sił specjalnych – Task Force Takuba – ma osiągnąć pełną zdolność operacyjną dopiero w tym roku⁶. Tylko w tym roku do chwili spotkania śmierć poniosło sześciu żołnierzy MINUSMA i pięciu francuskich⁷. Kilka godzin przed otwarciem szczytu pojawiła się informacja o śmierci dwóch żołnierzy malijskich, którzy zginęli w trakcie eksplozji bomby na drodze. Łącznie od początku roku 2021 śmierć poniosło już 29 żołnierzy malijskich, ONZ i francuskich⁸.

Praktycznie natychmiast po zakończonym szczycie w Ndżamenie grupy zbrojne pokazały swoje możliwości. 18 lutego na północy Burkina Faso, w rejonie granicy z Nigrem, nieznani sprawcy zatrzymali autobus jadący z Markoye do Dorbel w Nigrze i zabili co najmniej osiem osób, a kolejne osiem ranili, część z nich także obrabowali⁹. Według świadków ofiarami mieli być handlarze udający się na targ w Dorbel.

⁵ *Egypt participates in G5-Sahel summit in Chad*, „Egypt Today”, 15.02.2021, <https://www.egypttoday.com/Article/1/98666/Egypt-participates-in-G5-Sahel-summit-in-Chad>, 20.02.2021.

⁶ H. Wilkins, *Ahead of Sahel summit, where do France and G5 countries stand?*, „Al Jazeera”, 14.02.2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/14/macron-to-meet-african-leaders-as-sahel-conflict-drags-on>, 16.02.2021.

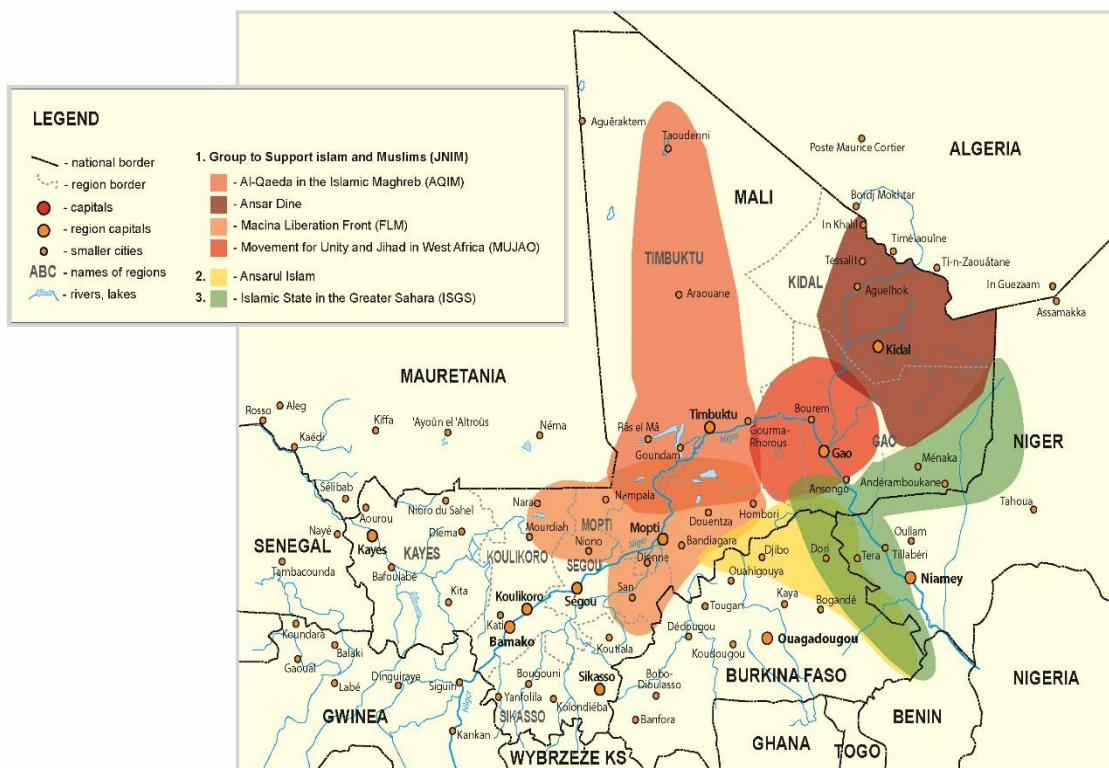
⁷ *Macron meets G5 Sahel leaders amid questions over France's strategy*, „France24”, 15.02.2021, <https://www.france24.com/en/africa/20210215-macron-meets-g5-sahel-leaders-amid-questions-over-france-s-strategy>, 15.02.2021.

⁸ *Chad deploys 1,200 troops...*

⁹ *Eight Killed in Attack in Northern Burkina Faso*, „The Defense Post”, 18.02.2021, <https://www.thedefensepost.com/2021/02/18/eight-killed-attack-burkina-faso/>, 19.02.2021.

Rejony operowania ugrupowań zbrojnych na Sahelu

Mapa. Rejony operowania różnych grup zbrojnych w Mali, Burkina Faso i Nigrze. Kinga Kierzkowska, na podstawie: <https://www.iiss.org/blogs/analysis/2019/06/conflicts-in-mali>, 12.01.2020.

Pomimo problemów nie można jednak zapominać o sukcesach odniesionych w trakcie ostatnich 12 miesięcy od szczytu w Pau. Największym było niewątpliwie zabicie 3 czerwca 2020 r. lidera Al-Kaidy Północnego Magrebu (AQIM) Abdelmaleka Droukdela¹⁰. Miesiąc później zabito Baha Ag Mousse – malijskiego dżihadystę. Obie operacje nie byłyby możliwe bez poprawy koordynacji działań aktorów zaangażowanych w konflikt na Sahelu. Z kolei w styczniu tego roku w trakcie wspólnej operacji w rejonie Mopti w Mali zabito około 100 dżihadystów, a kolejnych 20 zatrzymano. Przejęto także duże ilości broni i innego wyposażenia. Nastąpił także spadek liczby ataków islamistów skierowanych przeciwko siłom malijskim, których szczyt miał miejsce w 2019 r. Cieniem na działania sił francuskich kładą się z kolei oskarżenia kierowane w ich stronę o dokonanie ataku z powietrza 3 stycznia 2021 r. w rejonie Douentza. Według niektórych Malijszczyków celem miało być wesele, w trakcie

¹⁰ Chad deploys 1,200 troops...

którego śmierć poniosło 19 cywilów. Francuzi zaprzeczają oskarżeniom, twierdząc, że ofiarami byli tylko dżihadyści¹¹. Czynnikiem działającym na korzyść Francuzów są toczące się walki wewnętrzne pomiędzy Al-Kaidą w jej lokalnej postaci The Groups for Support of Islam and Muslims – JNIM, i The Islamic State in the Greater Sahara – ISGS (lokalna nazwa Państwa Islamskiego), głównie o kontrolę nad szlakami przemytniczymi¹².

Pomimo lokalnych sukcesów militarnych wyłącznie działanie militarne nie przyniesie spodziewanych efektach, co widać na podstawie pogarszającej się wciąż sytuacji bezpieczeństwa. Rządy G5 Sahel powinny w większym stopniu zaangażować się w rozwiązywanie konfliktów pomiędzy mniejszościami etnicznymi, które są z powodzeniem wykorzystywane przez islamistów, oraz zapewnić ludności w terenie podstawowe usługi społeczne. Sytuacji nie poprawiają takie wydarzenia, jak zamach wojskowy w Mali w sierpniu 2020 r., który obalił prezydenta IBK. Stało się to co prawda na fali społecznego niezadowolenia, ale obiecane zmiany nie są wprowadzane odpowiednio szybko¹³.

Francja planuje w przyszłości ograniczenie swojego zaangażowania, a jednocześnie szuka sposobów uzyskania wsparcia dla misji ze strony środowiska międzynarodowego. Przeciwno obecności sił francuskich występują także sami Malijczycy, co ma związek z pogarszającą się sytuacją oraz pojawiającymi się co rusz informacjami o ofiarach cywilnych, spowodowanych przez działania francuskich sił Barkhane. Powody, dla których brak jest poprawy, to m.in.: wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu walk na Sahelu, jakie posiadają grupy zbrojne, słaba koordynacja różnych aktorów na teatrze działań, zwiększająca się liczba ofiar cywilnych, brak innych niż militarne inicjatyw mających na celu poprawę sytuacji¹⁴.

Dalsza aktywność Francuzów ma także zależeć od zaangażowania innych państw w komponent sił specjalnych – Task Force Takuba. Swoich żołnierzy do TFT mają delegować także Szwecja i Włochy. Z kolei takie państwa jak Dania, Portugalia i Niderlandy wysłały już oficerów sztabowych. W przyszłości zainteresowanie udziałem w projekcie zadeklarowały

¹¹ A. Mazoue, *France touts military successes to win allies in G5 Sahel operations*, „France24”, 16.02.2021, <https://www.france24.com/en/africa/20210216-france-touts-military-successes-to-win-allies-in-g5-sahel-operations>, 17.02.2021.

¹² H. Wilkins, *Ahead of Sahel summit, where do France and G5 countries stand?*, „Al Jazeera”, 14.02.2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/14/macron-to-meet-african-leaders-as-sahel-conflict-drags-on>, 16.02.2021.

¹³ *Macron meets G5 Sahel leaders...*

¹⁴ *Is a new strategy needed to fight...*

także Grecja, Belgia, Węgry, Ukraina, Słowacja i Norwegia¹⁵. Natomiast Niemcy nie zgodziły się wysłać dodatkowych żołnierzy, którzy mieliby brać udział w działaniach bojowych, o co wnioskowała Francja. Obecnie Niemcy są poważnie zaangażowani w misje EUTM oraz MINUSMA¹⁶.

Poważnym problemem staje się ryzyko rozlania konfliktu na kolejne państwa regionu. Według szefa francuskiego wywiadu French (Direction générale de la sécurité extérieure – DGSE) Bernarda Émiégo istnieje duże ryzyko rozszerzania się działań ekstremistów na rejon Zatoki Gwinejskiej¹⁷. Na potwierdzenie wzrastających ambicji grup zbrojnych z rejonu Sahelu pokazał on podczas konferencji prasowej, która odbyła się 1 lutego 2021 r. z udziałem francuskiej minister obrony Florence Parly i szefa sztabu generalnego François Lecointre, film – ok. 40 sekund ze spotkania pomiędzy liderami Al-Kaidy na Sahelu, które odbyło się prawdopodobnie w lutym 2020 r. Widać na nim m.in. Iyada ag Ghaly’ego, szefa JNIM, Amadou Koufę, jego prawą rękę z Maciny, oraz Abdelmaleka Droukdela, lidera AQIM. Zdaniem szefa wywiadu celem spotkania miało być zaplanowanie i skoordynowanie dużych ataków na bazy wojskowe, a także rozpoczęcie działań w Zatoce Gwinejskiej, m.in. w Beninie i Wybrzeżu Kości Słoniowej. Film miał zostać nakręcony przez jedno ze źródeł osobowych pracujących dla wywiadu francuskiego¹⁸, ulokowane blisko kluczowych liderów Al-Kaidy afrykańskiej. Sam materiał nie pokazał niczego nowego, ponieważ już od kilku lat dochodziło do pojedynczych akcji zbrojnych na Zachodzie Afryki. Należy tu wymienić atak na plaży Grand-Bassam na Wybrzeżu Kości Słoniowej w marcu 2016 r., porwanie dwóch francuskich turystów w maju 2019 r. w Beninie czy atak w Kafalo na Wybrzeżu Kości Słoniowej

¹⁵ *Communiqué final du Sommet de N’Djamena (segment élargi du 16 février 2021)*, <https://admin.g5sahel.org/wp-content/uploads/2021/02/2021-02-16-Communique-de-NDjamena-Version-valid%C3%A9e-par-les-chefs-dEtat.pdf>, 20.2.2021.

¹⁶ *France’s Macron rules out immediate troop drawdown from Sahel*, „Al Jazeera”, 16.02.2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/16/macron-rules-out-withdrawing-troops-from-sahel-region>, 17.02.2021.

¹⁷ *Golfe de Guinée : attention à Al-Qaïda au Sahel !*, „Le Point”, 1.02.2021, https://www.lepoint.fr/afrique/golfe-de-guinee-attention-a-al-qaida-au-sahel-01-02-2021-2412156_3826.php, 17.02.2021.

¹⁸ Nie można wykluczyć, że źródło to przyczyniło się do skutecznego wyeliminowania lidera AQIM Abdelmaleka Droukdela, którego Francuzi „tropili” przez wiele lat. Tym można wytłumaczyć sam fakt przedstawienia takiego filmu i zwłokę w publikacji. W normalnych warunkach zaprezentowanie tego rodzaju materiału spowodowałoby skompromitowanie źródła i narażenie go i jego rodziny na śmierć. Według niektórych specjalistów film ten został prawdopodobnie pozyskany z komputera Droukdela w trakcie operacji jego zabicia 3 czerwca, które nastąpiło niedaleko miejscowości Talhandak, na północ od Tessalit, kilka kilometrów od granicy malijsko-algijskiej. W trakcie operacji zlikwidowano także jednego z oficerów łączności terrorysty, który mógł kręcić taki film dla celów propagandowych.

w czerwcu 2020 r., w wyniku którego śmierć poniosło 14 żołnierzy tego kraju. Ważniejszy jest moment opublikowania samego filmu, co nie jest częstym faktem w przypadku wywiadu francuskiego, słynącego z dyskrecji. Został on bowiem zaprezentowany na oficjalnej konferencji kilkanaście dni przed planowanym szczytem państwa G5 Sahel, co miało wywołać odpowiedni efekt psychologiczny. Zresztą, jak podają źródła, jeszcze przed samym szczytem prezydent Francji spotykał się w Paryżu ze swoimi afrykańskimi odpowiednikami, sugerując, że operacja Barkhane będzie kontynuowana tylko wtedy, kiedy otrzyma ona jasne polityczne i militarne wsparcie ze strony państw regionu¹⁹.

Poza problemami z uzyskaniem międzynarodowego wsparcia politycznego i militarnego dla operacji na Sahelu Francuzi muszą zmagać się z ciągle spadającym poparciem społecznym dla samej operacji Barkhane. Według badań opinii publicznej, zrealizowanych przez the French Institute of Public Opinion (IFOP) w styczniu 2021 r., aż 51% społeczeństwa nie popiera interwencji francuskiej na Sahelu. Wynik ten jest najniższy od ośmiu lat. Na dzień przed szczytem G5 Sahel w Ndżamenie francuskie Zgromadzenie Narodowe oraz Senat wezwały do debaty na temat roli Francji w rejonie Sahelu. Brak społecznego poparcia dla interwencji jest obecnie szczególnie niepokojący dla francuskiego prezydenta Emmanuela Macrona, który w kwietniu 2022 r. będzie się starał o reelekcję. Według badań IFOP francuskie społeczeństwo sprzeciwia się ludzkim i finansowym kosztom operacji. Zagraniczne misje sił francuskich nie stanowią dla niego priorytetu, szczególnie w okresie walki ze skutkami COVID-19.

Pomimo bezsprzecznego wysiłku finansowego, ludzkiego i organizacyjnego Francji w niektórych państwach Sahelu, szczególnie w Mali, działania tego kraju są postrzegane jako polityka nekolonialna. Niektórzy mieszkańcy Sahelu nie rozumieją, dlaczego Operation Barkhane jest skoncentrowana głównie na akcjach kontrterrorystycznych, a nie pomocowych dla ludności. Niezadowolenia nie zmienia nawet fakt, że działania skierowane na ochronę ludności są realizowane przez misje ONZ MINUSMA (The United Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali). Postrzeżenie to nie jest bezpodstawne, ponieważ w 2020 r. więcej osób poniosło śmierć w wyniku walk pomiędzy różnymi mniejszościami

¹⁹ B. Roger, *Côte d'Ivoire – Benin: French intelligence warn of jihadist expansion*, „The Africa Report”, 8.02.2021, <https://www.theafricareport.com/63807/cote-divoire-benin-why-french-intelligence-released-footage-of-a-jihadist-meeting/>, 18.02.2021.

Security
in practice

etnicznymi czy działań narodowych sił zbrojnych niż w wyniku działań ekstremistów spod znaku Al-Kaidy czy ISIS. Dotyczy to szczególnie Mali i Burkina Faso²⁰.

²⁰ O. Moderan, R. Hoinathy, *G5 Sahel: N'Djamena summit should redefine France-Sahel cooperation*, „Institute for Security Studies”, 15.02.2021, <https://issafrica.org/iss-today/g5-sahel-ndjamena-summit-should-redefine-france-sahel-cooperation>, 16.02.2021.